

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2025-21-27L
Rīgā

17.09.2025.

Nr. 6-6/47

Rīgas valstspilsētas pašvaldībai
riga@riga.lv

Par Rīgas domes saistošo noteikumu “Rīgas valstspilsētas pašvaldības maksas autostāvvietu apsaimniekošanas un lietošanas noteikumi” 19.5. punkta atbilstību Satversmes 91. pantam

Tiesībsargs, izskatot personas (turpmāk – iesniedzējs) iesniegumu par citā Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalstī reģistrēta elektromobiļa vadītāja tiesībām novietot stāvēšanai Rīgas valstspilsētas pašvaldības (turpmāk arī – Rīga) maksas autostāvvietā elektromobili bez maksas, ir ierosinājis pārbaudes lietu. Tiesībsargs lietā vērtē Rīgas domes 05.02.2015. saistošo noteikumu Nr. 206 “Rīgas valstspilsētas pašvaldības maksas autostāvvietu apsaimniekošanas un lietošanas noteikumi” (turpmāk – Saistošie noteikumi) 19.5. punkta, kas paredz tiesības lietot maksas autostāvvietu bez maksas elektromobiļa vadītājam, ja elektromobilim uzstādīta speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīme, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91.pantam. Pārbaudes lietas ietvaros tika pieprasīta informācija Rīgas pašvaldības sabiedrībai ar ierobežotu atbildību “Rīgas satiksme” (turpmāk – RS), kas nodrošina Rīgas pašvaldības autostāvvietu apsaimniekošanu, Rīgas valstspilsētas pašvaldībai un Satiksmes ministrijai.

[1] Tiesiskie un faktiskie apstākļi

[1.1] Iesniedzējs novietoja Vācijā reģistrētu elektromobili Rīgas pašvaldības autostāvvietā, par ko RS piemēroja pēcapmaksu par publiskas lietas (autostāvvietas) lietošanu, pamatojoties uz Saistošo noteikumu 21.punktu, proti, gadījumā, ja maksas autostāvvietas lietotājs nav veicis maksas

autostāvvietas lietošanas priekšapmaksu un citos punktā noteiktajos gadījumos, tas veic maksas autostāvvietas lietošanas pēcāpmaksu.

Iesniedzējs vairākkārt ir izmantojis savas tiesības iesniegt pretenzijas par pēcāpmaksas paziņojumu atcelšanu, taču tās tika noraidītas kā nepamatotas, norādot, ka iesniedzēja transportlīdzekļa numura zīme nav reģistrēta atbilstoši Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1080 "Transportlīdzekļu reģistrācijas noteikumi" (turpmāk – TR Noteikumi) 13.7. punktā noteiktajai kārtībai un 7.pielikumam, kas nosaka, ka elektrotransportlīdzekļu numura zīmju simboli ir zilā krāsā un tiem jāatbilst noteiktiem tehniskiem parametriem. Tā kā šo noteikumu prasības nosaka specifisku reģistrācijas kārtību elektromobiļiem, iesniedzēja transportlīdzeklis neatbilst kritērijiem, kas nepieciešami, lai tam tiktu piešķirtas tiesības uz maksas autostāvvietas izmantošanu bez maksas Rīgā, jo "speciālas nozīmes" numura zīmes tiek izsniegtas tikai Latvijā reģistrētiem elektromobiļiem. Tādējādi Vācijā izdots "E" statuss, no RS puses, netiek atzīts.

[1.2] Balstoties uz ES kopējo transporta politiku, Ministru kabinets 2014. gada 26. martā apstiprināja Elektromobilitātes attīstības plānu 2014.-2016. gadam, kura mērķis bija mazināt Latvijas transporta sistēmas atkarību no naftas, uzlabojot tās efektivitāti, nodrošinot mobilitāti un veicinot inovatīvu tehnoloģiju radīšanu un izmantošanu Latvijas transporta nozarē.

Elektrotransportlīdzekļu (videi draudzīgi transportlīdzekļi, kas pamatā tiek darbināti ar elektromotoru) (turpmāk arī - ETL) iegādes stimulēšanai tika paredzēts veikt pasākumus, ņemot vērā Latvijas ierobežotās budžeta iespējas, tāpēc uzsvars tika likts uz aktivitātēm, kurām nav nepieciešami tieši finanšu ieguldījumi, tajā skaitā, ETL bezmaksas stāvēšana publiskajās stāvvietās.¹

Ministru kabineta 2015.gada 2.jūnija noteikumi Nr.279 "Ceļu satiksmes noteikumi" (turpmāk – CSN) nosaka īpašus elektromobiļu izmantošanas nosacījumus, kurus attiecīgi var izmantot tādi reģistrēti elektromobiļi, kuriem uzstādītas speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīmes.² Ņemot vērā Elektromobilitātes attīstības plānā paredzēto speciālo numura zīmju piešķiršanu ETL, TR Noteikumos tika paredzēta šo numura zīmju izsniegšanas kārtība.³ Tās izsniedz transportlīdzekļiem, kuri darbināmi tikai ar elektromotoru, ja tā piedziņai izmanto transportlīdzeklī

¹ [Ministru kabineta 2014.gada 16.marta rīkojums Nr.129 "Par Elektromobilitātes attīstības plānu 2014.-2016.gadam"](#)

² Ceļu satiksmes noteikumu 92. punkts;

³ Ministru kabineta 2015.gada 22.decembra noteikumi Nr. 796 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 30. novembra noteikumos Nr. 1080 "Transportlīdzekļu reģistrācijas noteikumi"

uzglabāto vai ūdeņraža iekārtā saražoto elektroenerģiju. ETL numura zīmju simboli ir zilā krāsā un tiem jāatbilst noteiktajiem tehniskajiem parametriem.⁴

CSN piešķir tiesības ar elektromobiļiem braukt pa sabiedriskā transporta joslu, kā arī pašvaldībām dod tiesības piešķirt stāvvietu izmantošanas atvieglojumus to administratīvajā teritorijā.⁵ Likuma "Par autoceļiem" 6.panta ceturtā prim viens daļa paredz, ka pašvaldība ar saistošajiem noteikumiem var paredzēt, ka par transportlīdzekļa novietošanu uz pašvaldības autoceļa vai ielas stāvēšanai drīkst iekasēt maksu. Lai īstenotu elektromobilitātes attīstību, Saistošie noteikumi paredz tiesības bez maksas lietot autostāvvietas Rīgā elektromobiļa vadītājam, ja elektromobilim uzstādīta speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīme.⁶

Atbilstoši pastāvošajai RS praksei, ja maksas autostāvvietā Rīgā tiek novietots elektromobilis, kuram nav izsniegta speciālā numura zīme TR Noteikumu 13.7. punkta noteiktajā kārtībā, uz to netiek attiecināts elektromobiļiem noteiktais autostāvvietas izmantošanas maksas izņēmums.

[1.3] Lietā ir nozīmē Parīzes nolīgumam, kas ir starptautisks līgums un tā parakstītājiem uzliek juridiskas saistības rīkoties, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām. Pirmo reizi vēsturē, 2015. gadā, valdības kopīgi vienojās plaša mēroga kopīgai rīcībai, lai ierobežotu globālo sasilšanu un novērstu tās ietekmi. ES dalībvalstis ir parakstījušas un ratificējušas Parīzes nolīgumu un ir stingri apņēmušās to īstenot. Ar nolīguma ratificēšanu tā mērķis uzturēt pasaules temperatūru drošās robežās ES dalībvalstīm ir juridiski saistošs. Lai panāktu šo mērķi, ES cita starpā ir uzsākusi Eiropas zaļo kursu (turpmāk arī – Zaļais kurss), ar ko ievieš pasākumus un noteikumus dramatiskai emisiju samazināšanai un ekonomikas pārveidošanai nolūkā līdz 2050. gadam sasniegt klimatneitralitāti.⁷

Zaļais kurss ir ES izaugsmes stratēģija un uzsver, ka visām politikas jomām ir jāsniedz ieguldījums cīņā pret klimata pārmaiņām. Stratēģija atbalsta pasākumus visās ekonomikas nozarēs, aptverot enerģētiku, transportu, rūpniecību, lauksaimniecību, ilgtspējīgu finansējumu u. c. Ņemot vērā augstāk minēto, secīgi visas 27 ES dalībvalstis ir apņēmušās līdz 2050. gadam ES padarīt par pirmo klimatneitrālo pasaules daļu. Lai to panāktu, tās solījušas līdz 2030. gadam samazināt emisijas vismaz par 55 % (salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni). Saskaņā ar Zaļo kursu ES Padome kopā ar

⁴ TR Noteikumu 13.7. punkts, 7. pielikums

⁵ [Rīgas domes 2016. gada 1. marta saistošie noteikumi Nr. 195 "Grozījumi Rīgas domes 2013.gada 5.februāra saistošajos noteikumos Nr. 206 "Rīgas pilsētas pašvaldības maksas autostāvvietu apsaimniekošanas un lietošanas saistošie noteikumi" paskaidrojuma raksts](#)

⁶ Turpat;

⁷ [Parīzes nolīgums klimata pārmaiņu jomā](#)

Eiropas Parlamentu kā likumdevēji ir pieņēmuši tiesību aktus, ar kuriem stratēģijas redzējums ir pārvērsts tiesību aktos un noteikumos, kas tiek piemēroti visās ES dalībvalstīs.⁸

Pēcāk, nostiprinot ES stratēģijas, 2021. gadā tika pieņemti vieni no apjomīgākajiem un reizē arī ambiciozākajiem klimata mērķiem pasaulē, apstiprinot Eiropas Klimata aktu, ar kuru Eiropas tiesību aktos tiek iestrādāts Zaļajā kursā izvirzītais centrālais mērķis – līdz 2050. gadam panākt klimatneitrālu Eiropas ekonomiku un sabiedrību.⁹ Eiropas klimata akts jeb Regula (ES) 2021/1119, ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999 paredz, ka ES iestādes un ES dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai sasniegtu regulā nospraustos mērķus, vienlaikus ņemot vērā taisnīguma, solidaritātes un izmaksu lietderīguma aspektus.¹⁰

RS viedoklis

[1.4] Transportlīdzekļu vadītājiem, kas neietilpst Saistošo noteikumu 19. punktā, ir pienākums maksāt par Rīgas maksas autostāvvietu lietošanu. Maksas piemērošana attiecas uz visiem transportlīdzekļiem, kuri neatbilst ETL statusam, kā arī uz tiem ETL, kuriem nav piešķirtas attiecīgās speciālās numura zīmes saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem. Šāda pieeja nodrošina vienotu un skaidru regulējumu, kas balstīts uz nacionālajiem tiesību aktiem, vienlaikus sekmējot vides aizsardzību un veicinot ETL izmantošanu pilsētvidē. RS rīcībā nav tādu tehnisku un informācijas resursu, kā arī nav piekļuves ārvalstu transportlīdzekļu reģistriem, kas ļautu pārbaudīt, vai transportlīdzeklis atbilst ETL statusam vai arī konkrēts ārvalstīs reģistrēts ETL atbilst Latvijas tiesību normās noteiktajiem kritērijiem bezmaksas stāvvietu lietošanai, pie tam normatīvais regulējums neparedz ārvalstu numura zīmju automātisku atzīšanu šajā kontekstā.

RS norāda, ka ES līmenī šobrīd nav harmonizētu ETL reģistrācijas prasību. Tas nozīmē, ka katra dalībvalsts patstāvīgi nosaka kritērijus ETL reģistrācijai, atpazīšanai un tiem piešķiramajiem statusiem, un šie kritēriji var būtiski atšķirties starp dalībvalstīm. Papildus tam ES nav vienotas definīcijas attiecībā uz ETL. Ņemot vērā šo normatīvās bāzes fragmentāciju, RS nav iespējams automātiski atzīt citu dalībvalstu noteiktos ETL reģistrācijas statusus, ja tie neatbilst Latvijas normatīvo aktu prasībām.

⁸ [Eiropas zaļais kurss](#)

⁹ [Kas man no Eiroparlamenta lēmumiem? Vide un klimats.](#)

¹⁰ [Eiropas Klimata akts](#)

RS nešķiro ES pilsoņus pēc pilsonības un konkrētajā gadījumā strīds nav saistīts ar diskrimināciju, bet gan ar to, ka Saistošo noteikumu izdevējs ir paredzējis speciālu kārtību ETL reģistrācijai un to tiesībām izmantot bezmaksas autostāvvietas.

Rīgas valstspilsētas pašvaldības viedoklis

[1.5] Saistošo noteikumu grozījumu mērķis un paredzētais piemērošanas tvērums bija ETL iegādes stimulēšana Latvijā, kur kā viens no iegādes stimulēšanas pasākumiem, ņemot vērā ierobežotās budžeta iespējas, bija aktivitāte, kurai nebija nepieciešama tieša finanšu ieguldīšana, proti, ETL bezmaksas stāvēšana publiskajās stāvvietās.

Ņemot vērā TR Noteikumu 16. punkta nosacījumus, kas ļauj citiem ES dalībvalstu pilsoņiem reģistrēt transportlīdzekļus Latvijā, citu ES dalībvalstu pilsoņiem atbilstoši Saistošo noteikumu 19.5. apakšpunktam ir tiesības bez maksas lietot autostāvvietas, ja viņu elektromobilim uzstādīta speciālās nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīme atbilstoši TR Noteikumu nosacījumiem. Saistošo noteikumu 19.5. apakšpunkts kā vienīgo nosacījumu maksas autostāvvietu bez maksas izmantošanai nosaka speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīmes esamību, bet ne transportlīdzekļa īpašnieka valstisko vai kādu citu piederību.

Tāpat kā RS pašvaldība norāda, ka ES līmenī šobrīd nav harmonizētu ETL reģistrācijas prasību, kā arī nav vienotas definīcijas attiecībā uz ETL. Tādējādi nav iespējams automātiski atzīt, ka citu dalībvalstu noteiktie ETL statusi pilnībā sakrīt ar Latvijā noteiktajām ETL prasībām, līdz ar to jebkuri ETL, kas tiek importēti vai izmantoti Latvijas teritorijā, ir pakļauti nacionālajam regulējumam un attiecīgajām reģistrācijas procedūrām.

RS darbībās, tai nodrošinot autostāvvietu lietošanas kārtības un noteikumu kontroli, nav konstatēta novirze no normatīvajos aktos noteiktā, līdz ar to nepastāv nevienlīdzīga attieksme pret autostāvvietu lietotājiem ne pēc to valstiskas piederības, ne pēc kādiem citiem kritērijiem.

Satiksmes ministrijas viedoklis

[1.6] Lai gan ES regulas nosaka vispārējus noteikumus par transportlīdzekļu numura zīmēm (piemēram, to izskatu attiecībā uz ES simbolu un valsts kodu), elektromobiļu specifiska identifikācija ir atkarīga no nacionālajiem normatīvajiem aktiem – īpašas numura zīmes, marķējums vai standarta numura zīme. ES mērogā nav vienotas datubāzes, kas apkopotu informāciju par dalībvalstīs reģistrētiem elektromobiļiem. Šāda “daudzveidība” var padarīt

neiespējamu citās valstīs reģistrētu elektromobiļu atšķiršanu. Vienota ES regulējuma ieviešana ETL numura zīmju identifikācijā varētu palīdzēt harmonizēt elektromobiļu privilēģiju piešķiršanu un atvieglot to atpazīšanu, taču prakse liecina, ka šāda harmonizācija būtu sarežģīta un varētu radīt administratīvas un juridiskas problēmas.

Ne visas valstis piedāvā vienādas priekšrocības elektromobiļiem. Vienota numura zīme pati par sevi neatrisinātu šo atšķirību, ja vien nebūtu papildu mehānismu, kas nodrošina vienotu pieeju attiecībā uz privilēģijām ES reģistrētiem ETL. Tā kā ES nav vienota regulējuma par to, kādi atvieglojumi būtu jāpiemēro elektromobiļiem, un katra valsts (vai pat pašvaldība) pati nosaka šos nosacījumus, šādas atšķirības starp ES dalībvalstīm ir norma, nevis izņēmums.

Zaļais kurss uzliek dalībvalstīm un pašvaldībām pienākumu veicināt ilgtspējīgu attīstību, samazināt emisijas un atbalstīt videi draudzīgu tehnoloģiju, piemēram, elektromobiļu, izmantošanu. Tas ietver arī nepieciešamību veidot vienlīdzīgus nosacījumus visiem ES pilsoņiem un veicināt vienādas iespējas dalībvalstīs. Satiksmes ministrijas ieskatā, Saistošie noteikumi neprecizē uzstādītas speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīmes izpratni, t.i. nav sniegts skaidrs apzīmējums par to, kā tiek traktēta "speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīme".

Rīgas valstspilsētas pašvaldībai, iespējams, būtu jāapsver iespēja paplašināt savu noteikumu interpretāciju tā, lai tie būtu saskaņoti ar ES klimata politiku un nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visiem elektromobiļiem, kas atbilst vides prasībām un ES mērķiem. Vienlaikus vienota ETL reģistrācijas regulējuma trūkums pēc būtības padara praktiski neiespējamu sistemātisku un vienveidīgu pieeju pašvaldībām stāvvietu izmantošanas noteikumu piemērošanā arī citās ES dalībvalstīs reģistrētiem ETL.

Satiksmes ministrijas ieskatā, ja pašvaldības izvēlas piešķirt elektromobiļu priekšrocības tikai Latvijā reģistrētajiem ETL, tas nav diskriminējoši, jo arī citās valstīs ārvalstu elektromobiļiem priekšrocības netiek garantētas, un katra valsts (vai pašvaldība) var noteikt savus kritērijus to piešķiršanai.

[2] Tiesībsarga biroja vērtējums

[2.1] Nav šaubu, ka pēdējo gadu laikā par vienu no ES prioritātēm ir kļuvusi tādas vides politikas veidošana, kas ierobežo globālo sasilšanu un novērš tās ietekmi. Latvija kā viena no ES dalībvalstīm atbildīgi veic soļus globāli noteiktā klimatneitralitātes mērķa sasniegšanā, tajā skaitā, veicinot elektromobiļu popularizēšanu un iegādi. Ar šādu rīcību Latvija tuvinās Zaļā kursa izvirzītajiem mērķiem, kas uzliek dalībvalstīm un pašvaldībām pienākumu veicināt ilgtspējīgu attīstību, samazināt emisijas un atbalstīt videi draudzīgu tehnoloģiju izmantošanu. Lai veicinātu elektromobilitātes attīstību, Rīgas valstspilsētas pašvaldība ir pieņēmusi Saistošos noteikumus, kuros paredzētas tiesības lietot maksas autostāvvietu bez maksas elektromobiļa vadītājam, ja elektromobilim uzstādīta speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīme¹¹, kas vērtējama kā atzinīga rīcība kopējās ES vides politikas ietvaros.

[2.2] Tomēr būtiski ievērot, ka Satversmes 91. pants noteic, ka "Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas". Satversmes tiesa spriedumos vairākkārt norādījusi, ka no Satversmes 91. panta izriet tiesiskās vienlīdzības princips, kas liek vienādi izturēties pret personām, kuras ir vienādos un salīdzināmos apstākļos. Atšķirīga attieksme pret šādām personām pieļaujama vienīgi tad, ja tai ir saprātīgs un objektīvs pamats.¹² Vienlaikus Satversmes tiesa ir uzsvērusi, ka tiesiskās vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos. Tikai tad, ja tiek konstatēts, ka tam ir objektīvs un saprātīgs pamats, vienlīdzības princips pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, vai vienādu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos.¹³

Izvērtējot, vai tiesību norma atbilst Satversmes 91. pantam, jānoskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.¹⁴

¹¹ Saistošo noteikumu 19.5.punkts

¹² Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 13. punkts

¹³ Turpat

¹⁴ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 15. maija sprieduma lietā Nr. 2017-15-01 17. un 20. punktu

[2.2.1] Saistošo noteikumu 19.5.punkts paredz, ka tiesības lietot maksas autostāvvietu Rīgā bez maksas ir elektromobiļa vadītājam, ja elektromobilim uzstādīta speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīme. Konkrētā norma nošķir:

- 1) Latvijā reģistrēta elektromobiļa vadītāju, kurš novietojis transportlīdzekli maksas autostāvvietā Rīgā;
- 2) citā ES dalībvalstī reģistrēta elektromobiļa vadītāju, kurš novietojis transportlīdzekli maksas autostāvvietā Rīgā.¹⁵

Par galveno minēto grupu vienojošo pazīmi atzīstams ES dalībvalstī reģistrēts elektromobilis, ko var apliecināt automašīnas iegādes tehniskie dokumenti. Līdz ar to abas personu grupas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos.

[2.2.2] Tiesības lietot maksas autostāvvietu Rīgā bez maksas ir tikai tādiem elektromobiļu vadītājiem, kura elektromobilim uzstādīta speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīme. RS skaidro, ka speciālajām nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīmēm ir jābūt piešķirtām atbilstoši Latvijas normatīvajam regulējumam, proti, TR Noteikumu 13.7.punktam un 7.pielikumam. Šādu tiesību normas interpretāciju atbilstoši tās mērķim un tvērumam apstiprina arī tiesību normas izdevējs – Rīgas valstspilsētas pašvaldība. Ņemot vērā minēto, Tiesībsarga birojs secina, ka maksas autostāvvietu Rīgā bez maksas var lietot tikai tādu elektromobiļu vadītāji, kuru ETL ir reģistrēti saskaņā ar Latvijas normatīvajos aktos noteikto kārtību, izslēdzot iespēju citā ES dalībvalstī reģistrēta elektromobiļa novietošanu bez maksas autostāvvietās Rīgā, kur paredzēti konkrētie atvieglojumi elektromobiļiem. Faktiski ir radusies atšķirīga attieksme pret citā ES dalībvalstī reģistrēta ETL vadītāju, jo tam nav iespēju izmantot Saistošo noteikumu 19.5. punktā paredzēto atvieglojumu elektromobilim, kas nav reģistrēts saskaņā ar Latvijas normatīvajos aktos noteikto kārtību, lai arī pēc būtības transportlīdzeklis ir tāds pats ETL kā Latvijā reģistrēts.

Līdz ar to Saistošo noteikumu 19.5.punkta piemērošana paredz atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos.

¹⁵ Pārbaudes lietas ietvaros Tiesībsarga birojs neizskata ārpus ES dalībvalstīm, Eiropas Ekonomikas zonas valstu un Šveices Konfederācijas reģistrētu elektromobiļu vadītāju tiesības izmantot ES ietvaros piešķirtās privilēģijas elektromobiļiem

[2.2.3] Atšķirīga attieksme var tikt noteikta saskaņā ar likumu. Vārds „likums” aptver ne tikai Saeimas pieņemtus likumus, bet arī citus vispārsaistošus (ārējus) normatīvos aktus, ja vien tie izdoti, pamatojoties uz likumu, publicēti normatīvajos aktos noteiktā kārtībā, ir pietiekami skaidri formulēti, lai adresāts varētu izprast savas tiesības un pienākumus, kā arī atbilst demokrātiskas tiesiskas valsts principiem.¹⁶ Likuma “Par autoceļiem” 6.panta ceturtā prim viens daļa paredz, ka pašvaldība ar saistošajiem noteikumiem var paredzēt, ka par transportlīdzekļa novietošanu uz pašvaldības autoceļa vai ielas stāvēšanai drīkst iekasēt maksu. Savukārt Zaļais kurss uzliek dalībvalstīm un pašvaldībām pienākumu veicināt ilgtspējīgu attīstību, samazināt emisijas un atbalstīt videi draudzīgu tehnoloģiju, tajā skaitā, elektromobiļu, izmantošanu.

Nemot vērā minēto, likumdevējs ir piešķīris pašvaldībai tiesības noteikt, vai un par kuru publiskas lietas lietošanu (autostāvvietu) noteikt lietošanas maksu un vadoties pēc sasniedzamā klimatneitralitātes izvirzītā mērķa ES, CSN, Elektromobilitātes attīstības plāna un kopējās ES klimata politikas, kādus atvieglojumus piešķirt elektromobiļiem stāvvietu izmantošanas sakarā, Rīgas valstspilsētas pašvaldība ir pieņēmusi Saistošos noteikumus. Tādējādi atšķirīgā attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu.

[2.2.4] Lai noskaidrotu, vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, jāpārbauda, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (samērīguma tests). Satversmes tiesas nolēumos atzīts, ka par atšķirīgas attieksmes attaisnojumu var kalpot ne tikai Satversmes 116. pantā minētie leģitīmie mērķi (citu konstitucionāla ranga vērtību aizsardzība), bet arī jebkuri citi saprātīgi mērķi. Satversmes tiesa ir uzsvērusi arī to, ka nozīme ir nevis vispārīgajam apstrīdētā regulējuma mērķim, bet gan tieši ar šo regulējumu radītās atšķirīgās vai vienādās attieksmes leģitīmajam mērķim. Lai noskaidrotu, vai leģitīmais mērķis pastāv, jāanalizē apstrīdētās normas izdevēja saprātīga argumentācija, kas vērsta uz atšķirīgās attieksmes attaisnošanu.¹⁷

Rīgas valstspilsētas pašvaldība norāda, ka Saistošo noteikumu 19.5. apakšpunkts kā vienīgo nosacījumu maksas autostāvvietu bez maksas izmantošanai nosaka speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīmes esamību. Tiesību normas mērķis un paredzētais piemērošanas tvērums ir ETL iegādes stimulēšana Latvijā.

¹⁶ Sk. Satversmes tiesas 2018. gada 29.jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 14.punktu

¹⁷ Grāmatžurnāls “Latvijas Republikas Satversmes 91.pants”, 51.-52.lpp.

Savukārt RS norāda, ka tās rīcībā nav nedz juridisku, nedz tādu tehnisku un informācijas (transportlīdzekļu reģistri un datu bāzes) resursu, kas ļautu pārbaudīt, vai transportlīdzeklis atbilst ETL statusam vai arī konkrēts ārvalstīs reģistrēts ETL atbilst reģistrācijai atbilstoši TR Noteikumiem.

Satiksmes ministrija norāda, ka transportlīdzekļu reģistrāciju reglamentējošie normatīvie akti ES neparedz vienotas speciālo ETL numura zīmju tehniskās prasības un nenosaka obligātu tādu prasību esamību. Katra ES dalībvalsts var brīvi noteikt savus atšķirīgus standartus attiecībā uz to, vai un kā ETL tiek "marķēti". ES mērogā nav vienotas datubāzes, kas apkopotu informāciju par dalībvalstīs reģistrētiem elektromobiļiem.

Tiesībsarga birojs secina, ka Saistošo noteikumu 19.5.punkta radītās atšķirīgās attieksmes mērķis sākotnēji bija stimulēt ETL lietošanu tieši Latvijā, tādējādi priekšrocība tika noteikta Latvijā reģistrētam elektromobilim, kurš ir saņēmis speciālo valsts numura zīmi, kas tiesību piemērotājam ļauj to precīzi identificēt un piešķirt tam ar Saistošajiem noteikumiem paredzēto autostāvvietas bezmaksas izmantošanas tiesību.

Tomēr, lai arī Saistošo noteikumu 19.5. punkta mērķis izriet no ES Zaļajā kursa izvirzītā mērķa, nosakot priekšrocības Latvijā reģistrētiem elektromobiļiem, ES Zaļā kursa mērķis ES kontekstā ir plašāks. Tas cita starpā paredz dalībvalstu rīcību, t.sk. tiesiskā regulējuma līmenī, arī attiecībā uz citās ES dalībvalstīs reģistrētiem elektromobiļiem. Ievērojot ES brīvas pārvietošanās tiesības, dalībvalsts, īstenojot ES Zaļo kursu, nevar norobežoties, t.sk. tiesiskā regulējuma līmenī, no situācijām, ka Latvijā var atrasties citās ES dalībvalstīs reģistrēti elektromobiļi, ar kuriem citstarp tiek īstenots visās ES dalībvalstīs vienotais Zaļā kursa mērķis.

Ņemot vērā, ka Saistošo noteikumu 19.5. punkts neparedz visaptverošu ES Zaļā kursa mērķa īstenošanu, Tiesībsarga birojs secina, ka Saistošo noteikumu 19.5.punkta paredzētajai atšķirīgajai attieksmei starp dažādās ES dalībvalstīs reģistrētu ETL vadītājiem attiecībā uz maksas stāvvietu izmantošanu Rīgā bez maksas nav leģitīma mērķa. Turklāt Tiesībsarga biroja skatījumā kā atšķirīgās attieksmes attaisnojums nevar būt apstāklis, ka ES nav vienotas speciālo ETL numura zīmju tehniskās prasības, kas rada grūtības identificēt citā ES dalībvalstī reģistrētus elektromobiļus. Tiesībsargs vērš uzmanību, ka saskaņā ar Saistošo noteikumu V nodaļu, ja citā ES dalībvalstī reģistrēta elektromobiļa īpašnieks ir izmantojis maksas autostāvvietu Rīgas teritorijā un par to nav veikta priekšapmaksa, var tikt saņemts pēcapmaksas paziņojums, par kuru 30 dienu laikā no paziņojuma sastādīšanas dienas maksas autostāvvietas lietotājs var iesniegt pretenziju par

paziņojuma atcelšanu.¹⁸ Tiesībsarga birojs uzskata, ka šādas tiesiskas procedūras kārtībā ir iespējams pārliecināties par citā ES dalībvalstī reģistrēta transportlīdzekļa atbilstību elektromobiļa statusam, tā vadītājam iesniedzot atbilstošu tehnisko dokumentāciju. Piemēram, ES izsniegtais CoC (Certificate of Conformity) jeb Atbilstības sertifikāts ir oficiāls transportlīdzekļa ražotāja dokuments, kas apliecina, ka konkrētais automobilis atbilst ES specifikācijas standartu prasībām. Informācija, kas parasti ir norādīta CoC: ražotāja nosaukums, transportlīdzekļa marka, modelis, versija, VIN numurs, dzinēja tips un degvielas veids (piem., benzīns, dīzeļdegviela, elektroauto) un citi tehniskie parametri.¹⁹ Šāda vai cita specifiska tehniskās dokumentācijas uzrādīšana pretenzijas iesniegšanas brīdī var izslēgt saprātīgas šaubas par transportlīdzekļa atbilstību elektromobiļa statusam un kalpot kā objektīvs, jau pastāvošs tiesisks mehānisms, nodrošinot vienlīdzīgu autostāvvietu izmantošanu Rīgā visu ES dalībvalstu ETL vadītājiem.

Nemot vērā, ka Saistošo noteikumu 19.5. punktā paredzētajai atšķirīgajai attieksmei nav legītīma mērķa, tas atzīstams par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ja apstrīdētajā normā noteiktajai atšķirīgajai attieksmei nav legītīma mērķa, nav nepieciešams izvērtēt tās atbilstību samērīguma principam.²⁰ Ievērojot minēto, Tiesībsarga birojs neanalizē Saistošo noteikumu 19.5. punkta atbilstību samērīguma principam.

[2.3] Vienlaikus Tiesībsarga birojs konstatē, ka atsevišķos gadījumos Saistošo noteikumu 19.5. punkta noteikumi **var radīt netiešu diskrimināciju ES pilsonības dēļ**, ja autostāvvietas izmantošana bez maksas netiek piemērota citā ES dalībvalstī reģistrēta ETL īpašniekam - ES pilsonim.

Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 20.panta pirmās daļas otrais un trešais teikums²¹ paredz, ka ikviena persona, kam ir kādas dalībvalsts pilsonība, ir ES pilsonis. ES pilsonība papildina, nevis aizstāj valsts pilsonību. Minētā panta otrā daļa paredz, ka ES pilsoņiem ir ar Līgumiem piešķirtās tiesības un ar tiem uzliktie pienākumi, t.sk., tiem ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstu teritorijā. Tādējādi ar LESD 20.panta pirmo daļu ikvienai personai, kurai ir kādas dalībvalsts pilsonība, ir piešķirts ES pilsoņa statuss. LESD 18.panta pirmā daļa noteic, ka,

¹⁸ Saistošo noteikumu 29.punkts

¹⁹ [Atbilstības apliecinājums, Proof of certification. Certificate of Conformance](#)

²⁰ Satversmes tiesas 2018.gada 26.aprīļa spriedums lietā Nr.2017-18-01, 25.2.punkts.

²¹ [Līguma par Eiropas Savienību un Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētās versijas](#)

piemērojot Līgumus²² un neskarot tajos paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ²³.

Savukārt LESD 21. panta pirmā daļa nosaka: "Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, ievērojot Līgumos noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai paredzētos pasākumus." Jāņem vērā, ka personu pārvietošanās brīvība ir paplašinājusies un tā vairs netiek traktēta tikai kā izrietoša no kopējā tirgus veidošanas fakta, kā tā tika regulēta Eiropas Kopienas līgumā. Līdz ar to tā ir uzskatāma kā neatņemama pamattiesība un pilsontiesība atbilstoši ES Pamattiesību hartas tiesību un brīvību katalogam²⁴. LESD 21. panta pirmā daļa kopsakarā ar 18. panta pirmo daļu noteic ikvienam ES pilsonim tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi uzņemtajā dalībvalstī, proti, tiesības uz tādu pašu attieksmi, kāda ir pret šīs dalībvalsts pilsoņiem. Eiropas Savienības pilsoņa brīvas pārvietošanās tiesības nozīmē ne vien tiesības fiziski pārvietoties un uzturēties citā ES dalībvalstī, bet arī tiesības netikt diskriminētam citā dalībvalstī tikai tā iemesla dēļ, ka viņš nav tās pilsonis. Turklāt tiesības brīvi pārvietoties aizsargā ES pilsoni arī no tādiem dalībvalstu pasākumiem, kas varētu atturēt viņu izmantot minētās tiesības vai nostādīt viņu nelabvēlīgākā stāvoklī tikai tādēļ, ka viņš ir izmantojis brīvas pārvietošanās tiesības.²⁵ LESD 21. panta pirmā daļa piešķir ES pilsonim subjektīvās tiesības, un ES dalībvalstīs tai ir tieša iedarbība.

Ņemot vērā minēto, Tiesībsarga birojs saskata, ka ierobežojot iespējas saņemt priekšrocību citā ES dalībvalstī reģistrēta ETL vadītājam vai īpašniekam, kas ir ES pilsonis, novietot elektromobili bez maksas Rīgas autostāvvietās, **tiek nepamatoti ierobežota ES pilsoņu pārvietošanās brīvība.**

[2.4] Tiesībsarga biroja skatījumā, Saistošo noteikumu 19.5.punkta tvērums būtu paplašināms, piemēram, Saistošo noteikumu 19.5.punkta gramatiskajā tekstā svītrojot vārdus "ja elektromobilim uzstādīta speciālas nozīmes transportlīdzekļa valsts reģistrācijas numura zīme", kā arī paredzot kārtību, kā ES dalībvalstī reģistrēta ETL vadītāji un īpašnieki var informēt kontrolējošās iestādes par attiecīga ETL novietošanu Rīgas valstspilsētas maksas autostāvvietā.

²² Līguma par Eiropas Savienību un Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētās versijas. 1.panta otrā daļa: Šis Līgums un Līgums par Eiropas Savienību ir līgumi, kas ir Savienības pamatā. Šos divus līgumus, kuriem ir vienāds juridisks spēks, apzīmē ar vārdu "Līgumi"

²³ [Līguma par Eiropas Savienību un Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētās versijas](#)

²⁴ Blūzma V., Buka A., Deksnis E.B., Jarinovska K., Jundze I., Jundzis T., Levits E. Eiropas tiesības. Otrais papildinātais izdevums. Rīga, Juridiskā koledža, 2007, 299.lpp.

²⁵ Sk. Satversmes tiesas 2018. gada 29.jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 10.punktu

[3] Rekomendācijas

[3.1] Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 25.panta pirmo un trešo punktu, pabeidzu pārbaudes lietu Nr. 2025-21-27L ar rekomendāciju Rīgas valstspilsētas pašvaldībai **līdz 2025.gada 1.decembrim** nodrošināt citā ES dalībvalstī, Eiropas Ekonomikas zonas valstī un Šveices Konfederācijā reģistrēta ETL vadītājam tiesības novietot elektromobili Rīgas valstspilsētas maksas autostāvvietā bez maksas vienlīdzīgi kā Latvijā reģistrētu elektromobiļu, kuriem izsniegtas speciālās numura zīmes saskaņā ar TR Noteikumu 13.7.punktu, vadītājiem.

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 25. panta ceturto daļu atzinumam ir rekomendējošs raksturs. Atzinums nav pārskatāms vai pārsūdzams.

Tiesībsarga vietniece

Ineta Piļāne